

Højskolesangbogen

Anmeldt af Bertel Haarder

*Folkehøjskolens Sangbog
Udgivet af Foreningen for
Folkehøjskoler i Danmark
17. udgave, 6. oplag 1990
572 sange, upagineret
ISBN 87-7001-208-3
Foreningens Forlag.
I kommission: aio Tryk AS, Odense*

En bestseller af rang. Det er Højskolesangbogen. Slidstærk, anvendelig igen og igen. Kulturarv og brugsgenstand. Den ideelle gave til brudepar, konfirmander, studenter og jubi- og fødselarer i alle aldre. Giv dem en sangbog i stedet for den traditionelle blomst eller flaske! Skulle modtageren have en eller flere i forvejen, er det kun en fordel. Køb et par ekstra og hav dem på lager.

Højskolesangbogen er en digtsamling. Her findes nogle af de smukkeste digte fra folkeviserne til Shu-bi-dua med hovedvægten på den folkelige guldalder, dvs. slutningen af forrige og begyndelsen af dette århundrede – tiden, hvor det ydre nationale pres skabte en åndelig og materiel grødetid, som aldrig før eller siden er oplevet.

Her finder man danske romancer så smukke, at det gør ondt.

Her finder man Grundtvigs monumentale læredigte, der med nogle få linier bøjer i neon, hvad der er essensen i folkelivet og kristendommen. Højskolesangbogen er nemlig også en salmebog, en kristen sangbog, hvor også mange af de verdslige sange som

noget helt naturligt har den religiøse dimension med. Dermed bliver sangbogen endnu mere tidløs og anvendelig til alle tider. For det er jo ikke en fordømmende kristendom, der ser synder og fordærv alle vegne. Det er tværtimod en kristendom, der med Grundtvigs ord er synlig for „øjet som det skabtes himmelvendt, lysvågent for alt stort og skønt herneden“. At gøre øjet „lysvågent“ er højskolens og højskolesangbogens ærinde.

Højskolesangbogen rummer – hvis man skal sige det lidt højtideligt – nogle af vore bedste fælles erfaringer som folk. Et lands kultur består netop af de fælles erfaringer, som er nedfældet i historie, litteratur, salmer, sange, kunst og kristendom.

Sang er noget emotionelt. Sang skaber følelser og samfølelse. Sang er en form for meditation, der får os til at hvile ud i vore følelser og stemninger, som er noget af det mest værdifulde her i livet.

„DET VAR DE DANSKE
SKJALDE, DER SANG“

*Tegning fra
titelbladet.*

Sang kan få os til at føle, hvor vi har hjemme, hvor vi har rod, hvorfra vor verden går.

Jeg har nok oplevet det stærkere end de fleste hjemme på højskolen, hvor eleverne sang aftensang i de private stuer, mens vi børn som små lå lige ovenpå i vore senge i kvistværelserne, hvor den hjemlige lyd gik lige igennem. Jeg oplevede sangen som en helt nødvendig del af enhver familiesammenkomst hos mine vestjyske slægtninge. I Sønderborg Statsskoles kor og i et amerikansk college-kor oplevede jeg for alvor, hvad sang kan give af rige musikalske oplevelser.

Det samme gjorde en af mine drenge i Det Danske Drengekor, der rejste verden rundt. Det begyndte også for ham med højskolesangene.

Højskolesangbogen er en vigtig og en meget levende del af dansk kultur. Noget helt enestående, også i nordisk sammenhæng.

Takket være Højskolesangbogen er adskillige norske og svenske højskolesange bedre kendt i Danmark end i Norge og Sverige.

Det viser sig ved Nordisk Råds samlinger, hvor især venstrefolk og radikale kender både vore og de andres sange, mens de andre ikke engang kender deres egne.

En række engelske og tyske sange, der kom ind i den forrige udgave, er smidt ud til fordel for nogle flere nordiske. Vi skal værne om det nordiske kulturfællesskab, der er lige så stærkt i rødderne, som det er tyndt i toppen.

De svenske viser er uundværlige, også for os danskere. Vi fik jo til dels ødelagt vores visetradition efter 1864, fordi alvoren og vækkelserne fik os til at overføre salmetonen fra kirken til de folkelige forsamlinger. Derfor må vi nu ty til de svenske viser, især når vi skal slå os løs.

Man finder også de fortryllende,

poetiske „Fridas visar“ af Birger Sjöberg og mange andre smukke digte, hvis melodier jeg glæder mig til at lære.

Præcis 100 af de 572 sange er nordiske. Det er voldsomt og svarer næppe til den daglige brug. Det skal nok ses som udtryk for, at redaktionen (som det er på mode i højskolekredse) bevidst vil missionere for det nordiske på bekostning af det europæiske. Men efter at EF-modstanderne nu med ét er blevet EF-tilhængere, vil der sikkert indstille sig en rimelig balance ved næste revision, hvor også nogle af de danske sange vil udgå på grund af mangel på bestandighed.

Højskolesangbogen er en bragende succes. Udgivet første gang i 1894. Nu i 17. udgave. Udgivet i mange millioner eksemplarer. 16. udgave fra 1974 blev solgt i 427.000 eksemplarer.

Især den sidste udgave har været stærkt efterspurgt og er foreløbig blevet solgt i 150.000 eksemplarer siden udgivelsen i 1989.

Gid den også bliver brugt. Ved møder og fester, i skoler og foreninger – og frem for alt: i familier, når mange er samlet, eller når de mindre børn skal synges i søvn. Skidt med, om de ikke forstår meget af teksten. Det vigtigste er, at de lærer at elske melodierne og vænner sig til, at sang er en naturlig del af hverdagen.

Det er ikke kun skolerne, der har ansvaret for, at den folkelige sang overlever og udvikler sig. Det er os alle. Og nok er der mange sangbøger i Danmark – nogle af dem er fremragende, f.eks. Musiklærerforeningens og Friskolesangbogen. Men over dem alle rager *Folkehøjskolens Sangbog* som monumentet, et sjældent nationalt monument, som alle danskere bør lære at elske.

Indskriften på monumentet kunne passende være det nye vers, redaktio-

nen har fundet (nr. 47 i Grundtvigs oprindelige digt!) og føjet til den gammelkendte „Nu skal det åbenbares“:

„Da skal man freden fatte
som livets sommervejr.
Da skal man kæmpen skatte,
som drog for den sit sværd,
ej alt i fred-lér forme,
men vælge livets storme
for gravens stille ro“.

Grundtvig er stadig ophavsmand til hver sjette sang i højskolesangbogen. Aakjær kommer på andenpladsen med Ingemann på tredjepladsen og Steen Steensen Blicher på fjerdepladsen. Kingo og Johannes V. Jensen er femte og sjette, og en lang række deler syvendepladsen: Benny Andersen, Bjørnson, H.A. Brorson, Høstrup, Frank Jæger, Chr. Richardt og en helt ny: Jens Rosendal, som bl.a. skriver følgende:

„Før vi er socialister
er danskere vort navn.
Før vi blev kommunister
tog folket os i favn.
Lad liberales fægten
kun slås som ideal
– har dansk ej hovedvægten
blir „ismen“ vild og gal.

Det danske giver grænser.
Det danske løser fri.
Kun folkelighed renser
ideens raseri.
Kun folkelighed bøjer
hver vilje mod en vej.
Kun folkelighed fører
vort fælles ja og nej“.

Højskolesangbogen må pr. definition være anti-ideologisk. Den handler om

Danmark

- 1 Der er et yndigt land,
det står med brede bøger
nær saltens østerstrand;
det bugter sig i bukke, dal,
det hedder gamle Danmark,
og det er Frejas sal.
- 2 Dér sad i forlums tid
de harniskklædte kæmper,
udhvilede fra strid;
så drog de frem til fjenders mén,
nu hvile deres bene
bag højens bautasten.
- 3 Det land endnu er skönt;
thi blå sig søen bølter,

Danmark

og løvet står så grønt,
og adle kvinder, skønne mør
og mænd og raske svende
bebo de dannede øer.

- 4 Hii drot og fædreland!
Hii hver en danneborger,
som virker, hvad han kan!
Vort gamle Danmark skal bestå,
så længe bøgen spejler
sin top i bølgens blå.

Adam Oehlenschläger: „Fædrelands-Sange“ i „Samlede Digte“. 1823.
Aarsagelig digtet (1819), efter at der i maj var fremkommet en national-
sang (af frk. J. M. Jensen), som havde fået prisen i en konkurrence,
hvori Ole ikke deltog. Forkortet.

A. Mathis, 1873.

161

- 1 Jeg elsker de grønne lunde
med tonernes vuggende fald;
jeg elsker de blanke sunde
med sejernes tusindtal.
- 2 Jeg elsker hver dal, hver bank
med kornets bølgende flugt,

Typografien i Højskolesangbogen er smuk og læservenlig. Sangene er nummererede, men siderne ikke paginerede. Der er således kun én henvisningsmulighed, sangenes numre. Nedsat størrelse.

det, der binder os sammen, og ikke om det, der skiller. Det er netop det fine ved den.

I politik og i medierne handler alting om det, der skiller os som folk. Højskolesangbogen handler om det, vi har fælles, og som er langt det vigtigste.

Efter udgivelsen af Højskolesangbogens 17. udgave er der ingen undskyldning for kun at have lejlighedsange på bordet, når familien samles. – Hvis de gamle ikke kan finde ud af det, så lad de unge blade bogen igennem og finde nogle, de kan lide. Der er mange.

Kravet til en højskolesang er, at den rummer noget alment, noget, der til alle tider har bud til almindelige mennesker. Om tro og oplysning, vækst og forfald, årstidernes skiften, Gud og kærlighed, folk og fædreland.